

Kæmpe hul i retssikkerheden: Ingen berigtigelse, ingen opsættende virkning

Ekspempel fra Thisted-sagen

Den grønlandske kvinde, der fik sit barn brutalt fjernet fra fødslen, havde inden afgørelsen søgt en påstand berigtiget efter Databeskyttelsesforordningens artikel 16. I sagen blev det i Thistedes forvaltning påstået, at hun i bygden ved Ilullisatt skulle være vokset op i et gennemalkoholiseret og voldeligt hjem. Det protesterede hun over, for efter hendes fremstilling var der aldrig alkohol i hjemmet. Hun protesterede ligeledes indædt mod påstanden om vold i hjemmet.

Dagen efter svarede kommunen, at hendes berigtigelse kun skulle ses som en kommentar med

en anden vurdering, og kommunen fastholdt sin vurdering, for den havde nemlig retten til at “vurdere”.

Men påstanden om hendes opvækst lader sig sagligt belyse. Hun har en kvalificeret erfaring, hendes egen hukommelse. Heroverfor står kommunens fordomme og løse antagelser.

I sådan en sag er det kommunen, der skal løfte bevisbyrden. Da påstanden om hendes opvækst direkte indgik i begrundelsen for at tvangsfjerne fra fødestuen, så er det jo ikke helt ligemeget.

Efter artikel 18 skulle kommunen udsætte afgørelsen, til påstanden var gransket grundigt. Den kunne have sendt en person til området i Grønland, den kunne have undersøgt sagen gennem forespørgsler.

Men timingen passede dårligt. B&U-mødet var fastlagt, køreplanen var lagt. Så skidt med, om et centralt element i afgørelsen var sand eller ej. I samme sag indgik den IQ-vurdering, der hviler på en ugyldig FKU (Forældre-Kompetence-Undersøgelse=) Hun protesterede ligeledes over den: Hvis IQ vurderingen er usaglig og samtidig indgår i begrundelsen kan den naturligvis også berigtiges. Det blev den heller ikke.

Problemet med den slags er den uendelige magtesløshed, borgeren udsættes for, hver gang de retlige garantiforskrifter svigter.

Problemet: Kommunerne omgår sandheden uden at blive konfronteret med det.

Retsillusionen om, at det nok går retfærdigt til

Vi går rundt og tror, at kommunerne bygger deres afgørelser på sandfærdige påstande. Det ligger i helt fundamentale garantiforskrifter. Men virkeligheden er en helt anden.

De retsregler, der skulle sikre ordentlig forvaltning, støder imod hinanden på en skæbnesvanger måde. I alvorlige personsager medfører det en markant risiko for, at indgreb bliver til grove og i forvaltningsretligt lys ulovlige overgreb, uden at de senere forsøges rettet op..

Efter almindelige forvaltningsretlige principper ([oplysningsprincippet](#), “officialmaksimen”, [legalitetsprincippet](#), proportionalitetsprincippet), gælder en fundamental regel om, at alle kommunale afgørelser ligesom andre myndigheders afgørelser skal hvile på sande og relevante (=”rigtige”) påstande.

Der gælder skærpede regler, når borgeren er under mistanke og derfor kan udsættes for krænkende indgreb eller sanktioner. Så sidestilles borgeren med en anklaget i en retssag. (EMRK artikel 6). På dansk hedder det også “tvangsindgreb udenfor strafferetsplejen”.

Det er naturligvis sætlig risikabelt, når borgere udsættes for overgreb. Men det nærmer sig noget grotesk brutalt og helt uacceptabelt, når der ingen reel mulighed er for at få undersøgt, om det faktiske retsgrundlag for et indgreb har været juridisk rigtigt eller ej.

Kommunerne berigtiger ekstremt sjældent, i praksis aldrig

At få berigtiget en falsk påstand kræver, at borgeren kender Databeskyttelsesforordningen (GDPR). I detaljer handler det om

artikel 16 om berigtigelse

artikel 18 om anvendelsesbegrænsning

artikel 19 om videregivelse af berigtigede oplysninger med information om det nye indhold til andre myndigheder,

Jeg har spurgt landets kommuner, om de i 2022 og 2023 har berigtiget noget som helst i familieafdelinger eller jobcentre. Svaret er på ekstremt få undtagelser et rungende nej.

Jeg har også spurgt landets kommuners familieafdelinger og jobcentre om, hvorvidt de vejleder borgerne jf forvaltningslovens § 7, stk.1 eller Retssikkerhedslovens § 10, stk. 1. om muligheden for at få berigtiget falske oplysninger om sig selv. Det er et ekstremt sjældent forekommende fænomen. Den generelle konklusion er, at det gør de ikke.

Fordelen både retssikkerhedsmæssigt og for borgeren ved at bruge GDPR består i, at der ingen frister er. Oplysninger, som borgeren fx via aktindigt bliver opmærksom på, kan til enhver tid søges berigtiget, uanset hvornår registreringen fandt sted.

Men det kræver selvfølgelig, at kommunerne respekterer Databeskyttelsesforordningen i disse alvorlige sager, hvor borgere udsættes for en risiko for overgreb. Det gør langt de fleste de ikke.

Sproglig magtfordrejning: “Vurdering” eller “påstand” ?

Magtfordrejning defineret

Mens ord som “vurdering” eller “skøn” indgår som centrale, når der skal træffes afgørelser i offentlig forvaltning, er deres betydning også fastlagt og forholdsvis vel defineret. Det handler om sammenstødet mellem lovgivningens principper på den ene side og den såkaldt faktiske virkelighed på den anden. Elementerne kaldes også i juridiske metode for processen mellem “JUS” (det juridisk relevante indhold) og “FAKTUM” (den relevante virkelighedsbeskrivelse).

<https://www.smithknudsen.dk/nyheder/dictionary/juridisk-metode/>

Det hører naturligvis til den faktiske virkelighedsbeskrivelse, at den bygger på **observationer**.. På tros heraf kan der ligge bedømmelser undervejs, så indeholder faktum virkelighedsaspekter, der kan være sande eller falske.

Thistedeksemplet viser ikke bare kommunens upålidelighed, men også dens uegnet til at træffe afgørelser, der lever op til forvaltningsretlige regler.

Datatilsynet og tidslinjen

I almindelig offentlig forvaltning **fuldbyrdes afgørelser**. Sanktioner i form af bøder eller nægtelse af udbetaling af kontanthjælp eller anbringelse udenfor hjemmet gennemføres, så snart afgørelsen er faldet. Borgeren kan klage, men klagen har ingen opsættende virkning.

Man kan så spørge: Hvad så med Datatilsynet og bestemmelsen om anvendelsesbegrænsning i artikel 18? Hvis kommunernes forvaltning havde anvendt den, ville det jo netop have været en bestemmelse om opsættende virkning. De påstande, en kommende afgørelse hviler på, skal forinden undersøges og granskes. Herved ville forvaltningen have kunnet sikre sig, at den kommende afgørelse hvilede på et sandfærdigt og dermed juridisk set rigtigt grundlag.

Datatilsynet har ingen hjemmel til at gå ind i en sags substans eller tage stilling til det juridiske i en afgørelse.. Datatilsynet har kun opsynet med, om offentlige eller private overholder GDPR. Hvad der skal ske som følge af brud på GDPR udover eventuelle bøder i den anledning, er udenfor dets kompetencesfære.

Ankestyrelsen går ikke ind i spørgsmål om GDPR

Borgeren – hvis vedkommende er dybt inde i både serviceloven og retssikkerhedsloven – vil kunne påtale afgørelser efter de sædvanlige frister. Men en udenforstående kan også klage til kommunalbestyrelsen over, at den ikke efterlever bestemmelser af almindelig forvaltningsretlig karakter i disse sager. Det har næppe fundet sted i virkeligheden

Ankestyrelsen fortolker Kommunestyrelseslovens § 48, stk.1 som et forbud mod at behandle klager over GDPR.

Det mener den, man har Datatilsynet til. Og så (mis?) bruger den ordet “særligt” til at nægte at behandle sager om GDPR.

Læs 1. punktum:

“§ 48. Ankestyrelsen fører tilsyn med, at kommunerne og kommunale fællesskaber, jf. § 60, overholder den lovgivning, der særligt gælder for offentlige myndigheder-

Hvis Datatilsynet overhovedet behandler en klage over en kommunes manglende efterlevelse af GDPR, er sagsbehandlingstiden omkring 3 måneder. Da behandlingen i Datatilsynet ingen opsættende virkning har, vil fuldbyrdelsen af en muligvis usaglig afgørelse altid have fundet sted, mens klagen behandles. Effekten vil kunne være, at forvaltningen ignorerer afgørelsen eller tager den op til fornyet overvejelse.

I nogle Jobcentersager kan skaden måske gøres god igen, men borgeren kan være blevet sat ud af sin bolig i mellemtiden.,

I anbringelsessager kan skaden sjældent gøres god igen, for når Børn- og Ungeudvalget muligvis genoptager sagen efter næsten ét år, ligger i det i praksis, at der jo foreligger en “ny situation”: Barnet har det godt hos plejeforældrene. Så skidt med, at anbringelsen juridisk set var forkert?

AI-systemet “complexity” skriver:

”

Problematikken ved øjeblikkelig fuldbyrdelse

1. Anbringelser uden for hjemmet: Når et barn anbringes, kan det hurtigt knytte bånd til plejeforældrene. Selv hvis den oprindelige afgørelse senere omstødes, kan det være svært at ændre barnets situation uden at skabe yderligere traumer.
2. Kontanthjælpssanktioner: En kontanthjælpsmodtager, der mister sin ydelse og dermed sin bolig, kan ende i en situation, der er svær at vende, selv hvis afgørelsen senere ændres.

Genoptagelse på daværende vilkår

Princippet om at genoptage sager på de vilkår, der var gældende på afgørelsestidspunktet, er i praksis ofte umuligt at implementere:

1. Ændrede livsomstændigheder: Efter et år kan både barnets og forældrenes situation have ændret sig markant.
2. Økonomiske konsekvenser: For en kontanthjælpsmodtager kan tabet af bolig og andre følgevirkninger ikke nemt "rulles tilbage".

Ugyldighedslærens begrænsninger

Ugyldighedslæren, som den præsenteres i juridiske lærebøger, tager ikke højde for de praktiske og menneskelige konsekvenser af fejlagtige afgørelser. I virkeligheden er det ofte umuligt at stille borgeren, som om den fejlagtige afgørelse aldrig var truffet. Dette misforhold mellem teori og praksis understreger behovet for:

1. Mere **effektive klagemuligheder med opsættende virkning i alvorlige sager**.
2. **Hurtigere sagsbehandling** i klageinstanser.
3. Bedre sikkerhedsforanstaltninger før iværksættelse af indgribende foranstaltninger.

Sammenfattende kan man sige, at mens ugyldighedslæren og principperne for genoptagelse eksisterer i teorien, er de ofte utilstrækkelige til at afhjælpe de reelle konsekvenser af fejlagtige afgørelser i praksis.

Anbefalinger

Ankestyrelsens fortolkning af kommunestyrelseslovens § 48 ændres, så GDPR, EMRK mfl. bringes til at gælde, uanset om de pågældende love både retter sig mod offentlige og private. For eksempel ved, at ordet særligt udgår fra første punktum.

Overvej at indføre opsættende virkning i overensstemmelse med GDPR artikel 18.

Et andet nævn under Ankestyrelsesparaplyen, **Ligebehandlingsnævnet**, behandler allerede nu klager over overtrædelser af Lov om Etnisk Ligebehandling, uanset om det handler om offentlige myndigheder eller private. Men Ligebehandlingsnævnet kommer først ind, efter at en klage tidligere har været behandlet andre steder.

I den anledning skal det dog nævnes, at Ligebehandlingsnævnet ligesom Datatilsynet ingen kompetence har til at gå ind i den materielle substans i de afgørelser, der er truffet.

Ankestyrelsen, brev af 12. december 2024

“Vi kan oplyse, at Datatilsynet fører tilsyn med, at reglerne om databeskyttelse, herunder databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven, bliver overholdt. Vi kan endvidere oplyse, at disse regler ikke særligt gælder for offentlige myndigheder.

Tilsynet i Ankestyrelsen *kan derfor ikke tage stilling til kommuners og regioners dispositioner eller undladelser omfattet af databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven. Vi henviser i den forbindelse § 48, stk. 1, i lov om kommunernes styrelse*

Bestemmelsen i Kommunestyrelsesloven lyder:

§ 48. Ankestyrelsen fører tilsyn med, at kommunerne og kommunale fællesskaber, jf. § 60, overholder den lovgivning, der særligt gælder for offentlige myndigheder, herunder kommunale forskrifter, der er udstedt i medfør af denne lovgivning, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Ankestyrelsen fører ikke tilsyn med, at kommunerne og kommunale fællesskaber, jf. § 60, overholder ansættelsesretlige regler.

Stk. 3. Ankestyrelsen fører ikke tilsyn, i det omfang særlige klage- eller tilsynsmyndigheder kan tage stilling til den pågældende sag.

GDPR Artikel 16

Ret til berigtigelse

Den registrerede har ret til at få urigtige personoplysninger om sig selv berigtiget af den dataansvarlige uden unødigt forsinkelse. Den registrerede har under hensyntagen til formålene med behandlingen ret til få fuldstændiggjort ufuldstændige personoplysninger, bl.a. ved at fremlægge en supplerende erklæring.

GDPR artikel 18 og 19

Artikel 18

Ret til begrænsning af behandling (Anvendelsesbegrænsning og opsættende virkning).

1. Den registrerede har ret til fra den dataansvarlige at opnå begrænsning af behandling, hvis et af følgende forhold gør sig gældende:

a) rigtigheden af personoplysningerne bestrides af den registrerede, i perioden indtil den dataansvarlige har haft mulighed for at fastslå, om personoplysningerne er korrekte

b) behandlingen er ulovlig, og den registrerede modsætter sig sletning af personoplysningerne og i stedet anmoder om, at anvendelse heraf begrænses

c) den dataansvarlige ikke længere har brug for personoplysningerne til behandlingen, men de er nødvendige for, at et retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares

d) den registrerede har gjort indsigelse mod behandlingen i medfør af artikel 21, stk. 1, i perioden mens det kontrolleres, om den dataansvarliges legitime interesser går forud for den registreredes legitime interesser.

2. Hvis behandling er blevet begrænset i medfør af stk. 1, må sådanne personoplysninger, bortset fra opbevaring, kun behandles med den registreredes samtykke eller med henblik på, at et retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares eller for at beskytte en anden fysisk eller juridisk person eller af hensyn til Unionens eller en medlemsstats vigtige samfundsinteresser. 4.5.2016L 119/44 Den Europæiske Unions TidendeDA

3. En registreret, der har opnået begrænsning af behandling i medfør af stk. 1, underrettes af den dataansvarlige, inden begrænsningen af behandlingen ophæves.

Artikel 19

Underretningspligt i forbindelse med berigtigelse eller sletning af personoplysninger eller begrænsning af behandling

Den dataansvarlige underretter hver modtager, som personoplysningerne er videregivet til, om enhver berigtigelse eller sletning af personoplysningerne eller begrænsning af behandling, der er udført i henhold til artikel 16, artikel 17, stk. 1, og artikel 18, medmindre dette viser sig umuligt eller er uforholdsmæssigt vanskeligt. Den dataansvarlige oplyser den registrerede om disse modtagere, hvis den registrerede anmoder herom.

